

SEÐLABANKI ÍSLANDS

Efnahagshorfur á tímum heimsfaraldurs

Kynning fyrir Samiðn
15. september 2020

Rannveig Sigurðardóttir
varaseðlabankastjóri peningastefnu

Efnahagshorfur

Ágústspá Seðlabankans í hnotskurn

COVID-19
veldur usla í
heims-
búskapnum

Gríðarlegt högg
fyrir fluggeirann
og ferða-
þjónustu hér á
landi

Eftir mikinn
samdrátt í vor
jókst einka-
neyslan töluvert
í sumar

Horfur á minni
efnahags-
samdrætti í ár
en spáð var í
maí

Mikil fækkun
starfa og
atvinnuleysi í
sögulegar hæðir

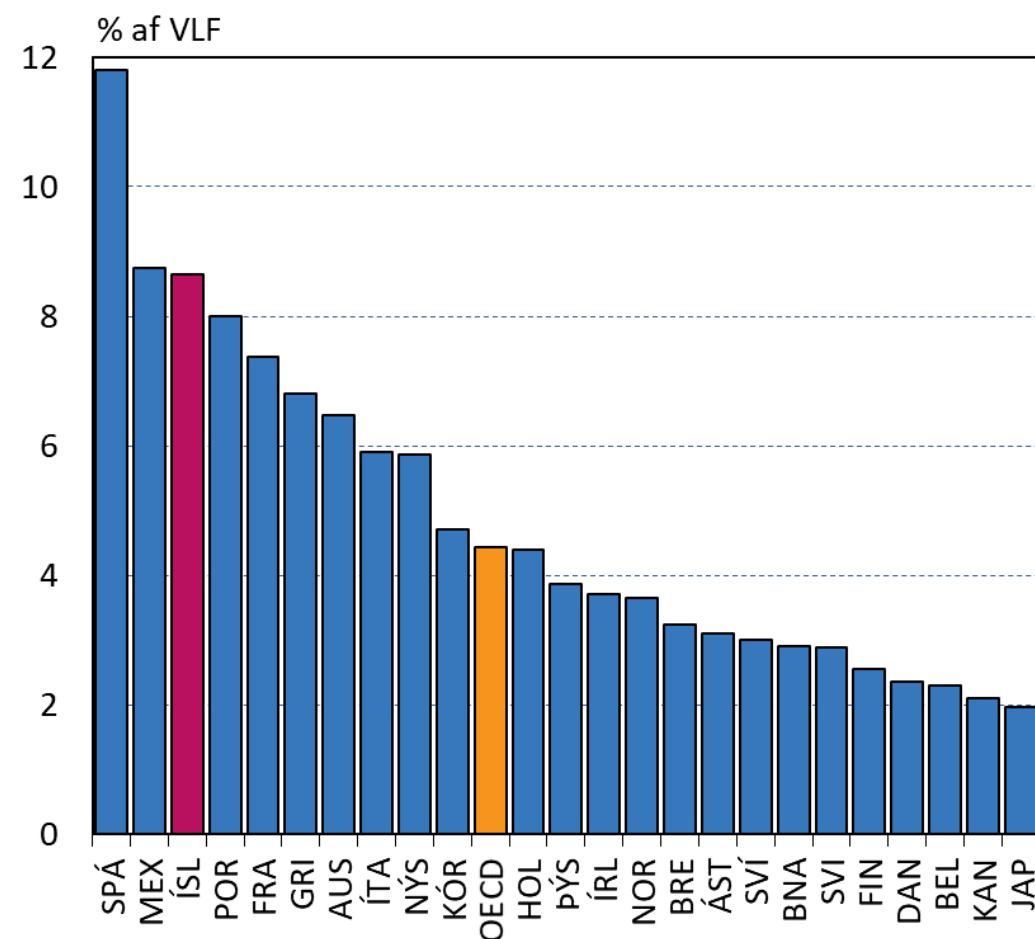

Verðbólga
hefur heldur
aukist og verður
meiri en spáð
var í maí

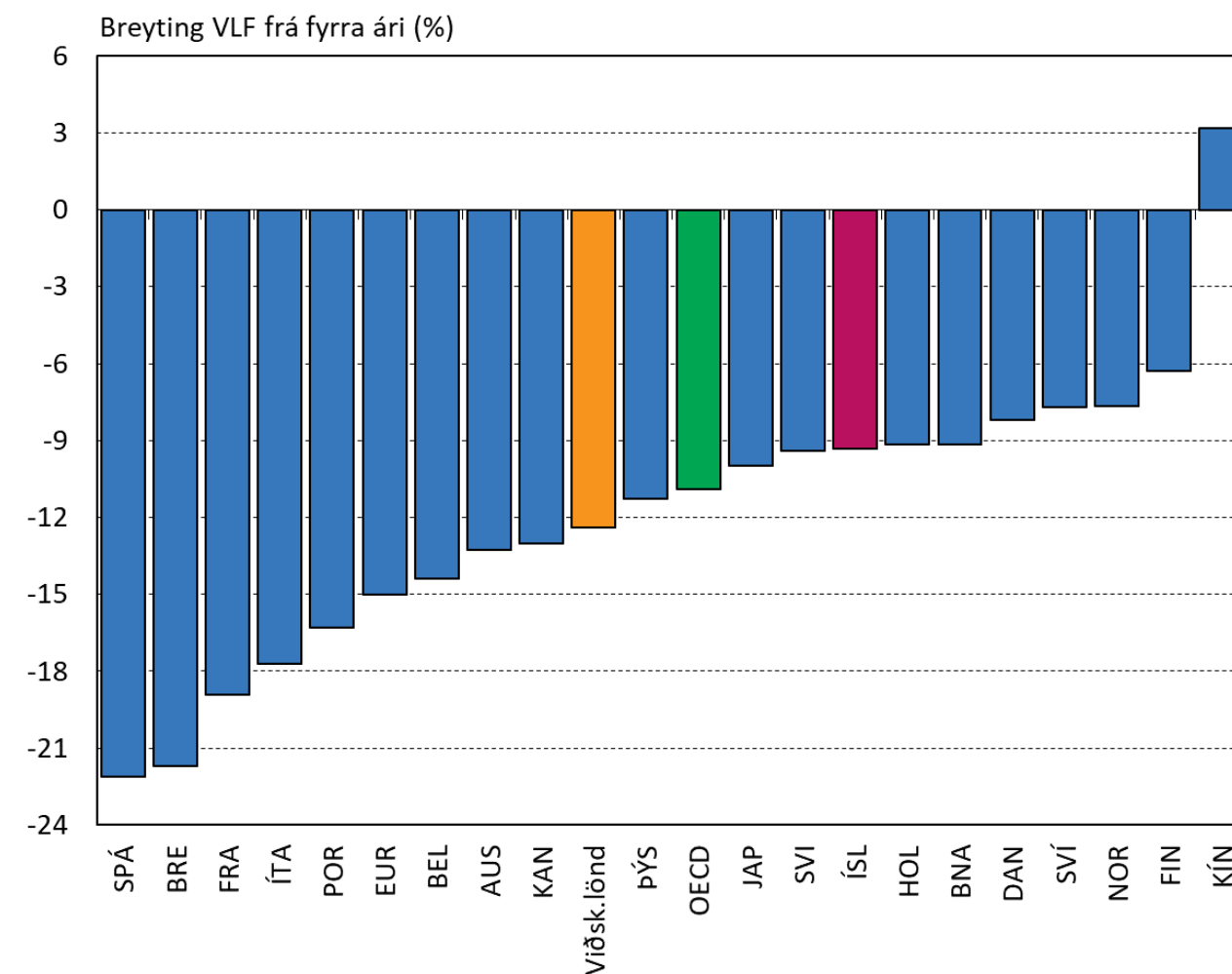
Samsetning þjóðarbúskapar og sóttvarnaraðgerðir skipta máli

- Sóttvarnaraðgerðir sem takmarka ferðir og nán samskipti fólks bitna á ferðapjónustu
- Samdráttur á Q2 yfirleitt meiri í þeim löndum þar sem ferðapjónusta vegur þungt í VLF ...
- ... en samdráttur hér var minni en í þeim löndum þar sem vægi ferðapjónustu í VLF er mikið

Vægi ferðapjónustu í VLF í ýmsum OECD-ríkjum¹

Alþjóðlegur hagvöxtur á 2. ársfj. 2020

1. Vægi ferðapjónustu í VLF árið 2018 eða nýjasta ár með tiltækum gögnum. Löndin eru Spánn (SPÁ), Mexíkó (MEX), Ísland (ÍSL), Portúgal (POR), Frakkland (FRA), Grikkland (GRI), Austurríki (AUS), Ítalía (ÍTA), Nýja-Sjáland (NÝS), Suður-Kórea (KÓR), Holland (HOL), Þýskaland (ÞÝS), Írland (ÍRL), Noregur (NOR), Bretland (BRE), Ástralía (ÁST), Svíþjóð (SVÍ), Bandaríkin (BNA), Sviss (SVI), Finnland (FIN), Danmörk (DAN), Belgía (BEL), Kanada (KAN) og Japan (JAP).
Heimildir: Hagstofa Íslands, OECD.

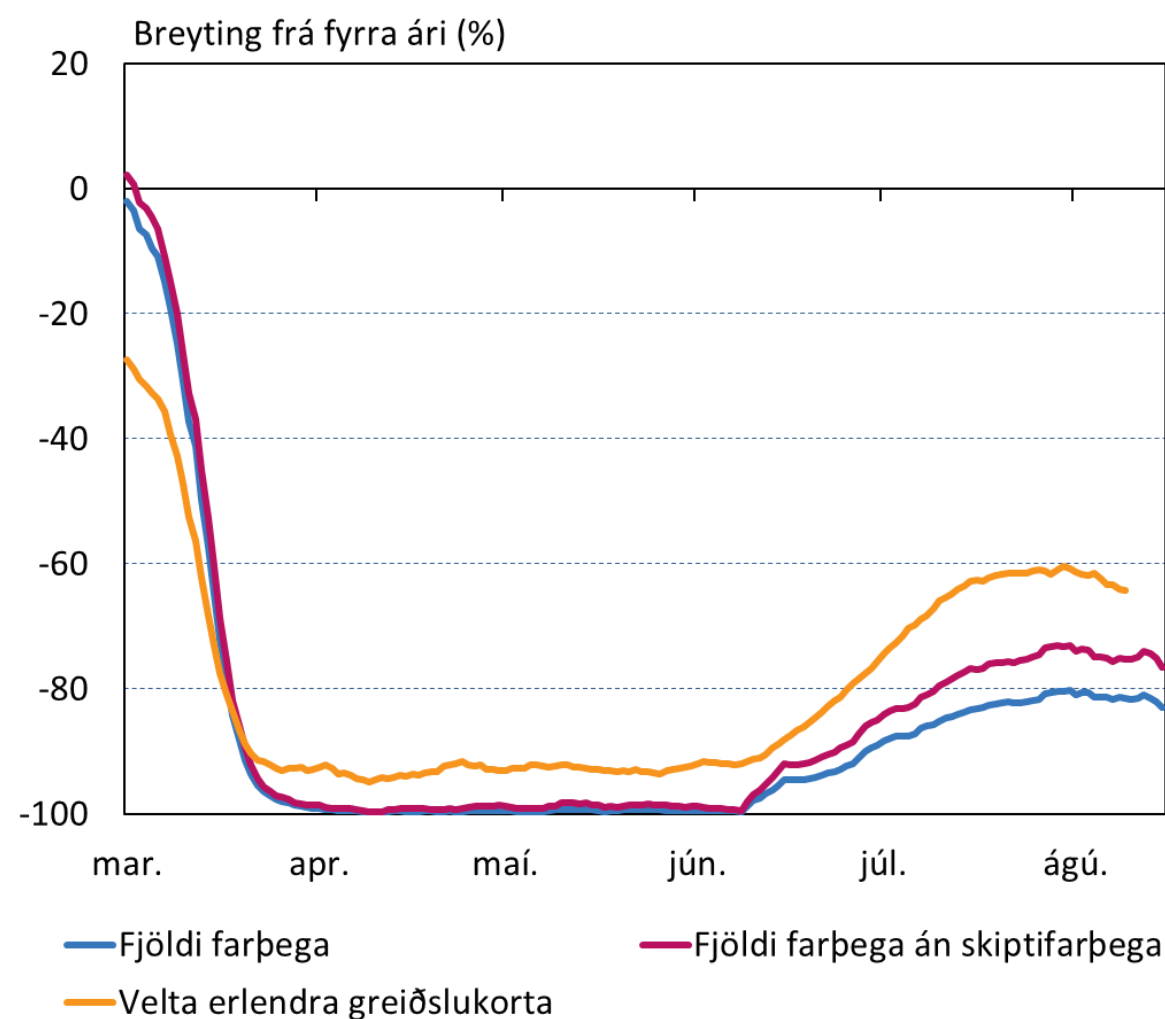

Verulegur samdráttur útflutnings ferðapjónustu

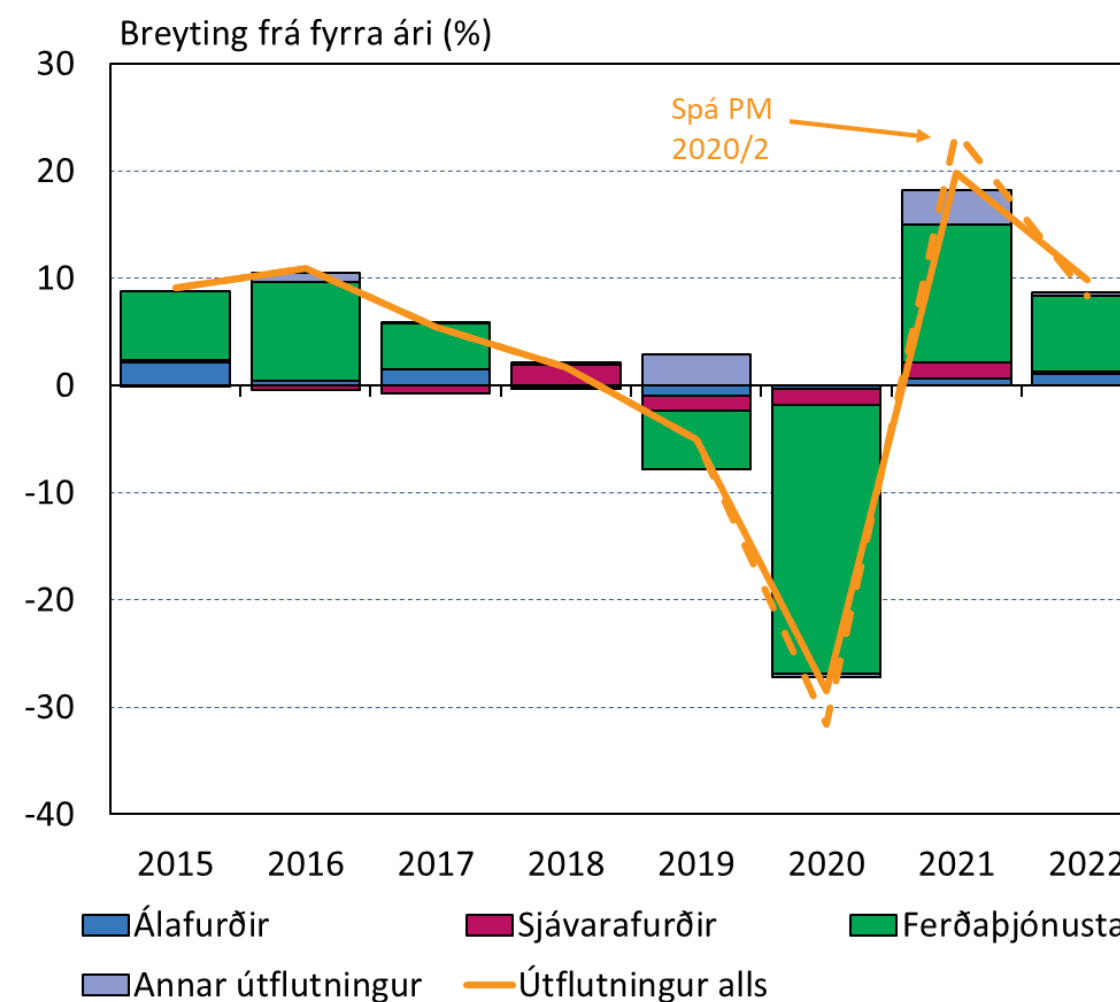
- Algert hrun varð í komum ferðamanna til landsins: daglegur fjöldi ferðamanna til landsins nú um 20% af því sem hann var í fyrra
- Batinn í júlí og ágúst meiri en spáð var í maí og þrátt fyrir bakslag er spáð heldur minni fækkun farþega í ár: 76% í stað 81%
- Einnig minni samdráttur í útflutningi sjávarafurða og því útlit fyrir minni samdrátt útflutnings en spáð í maí

Ferðamenn og útgjöld¹

7. mars - 21. ágúst 2020

Útflutningur og framlag undirliða 2015-2022²

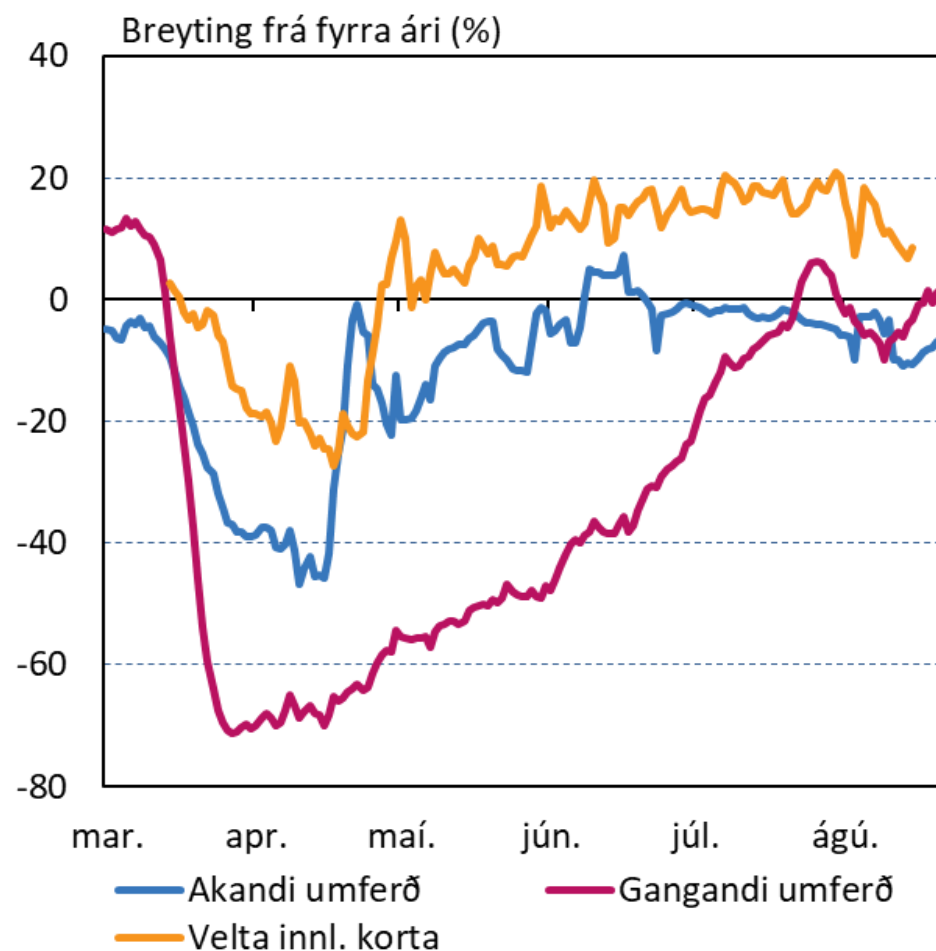
1. Fjöldi farþega sem fór daglega um Keflavíkurlugvöll. Tölur fyrir árið 2019 eru án farþega WOW Air. Greiðslukortatölur eru samtala debet- og kreditkorta útgefin af erlendum aðilum. 7 daga hreyfanlegt meðaltal. 2. Vegna keðjutengingar getur verið að samtala undirliðanna sé ekki jöfn útflutningi alls. Álútfutningur skv. skilgreiningu þjóðhagsreikninga. Ferðapjónusta er samtala á „ferðalögum“ og „farþegaflutningum með flugi“. Grunnspá Seðlabankans 2020-2022. Brotalína sýnir spá frá PM 2020/2.

Heimildir: Hagstofa Íslands, Isavia, Seðlabanki Íslands.

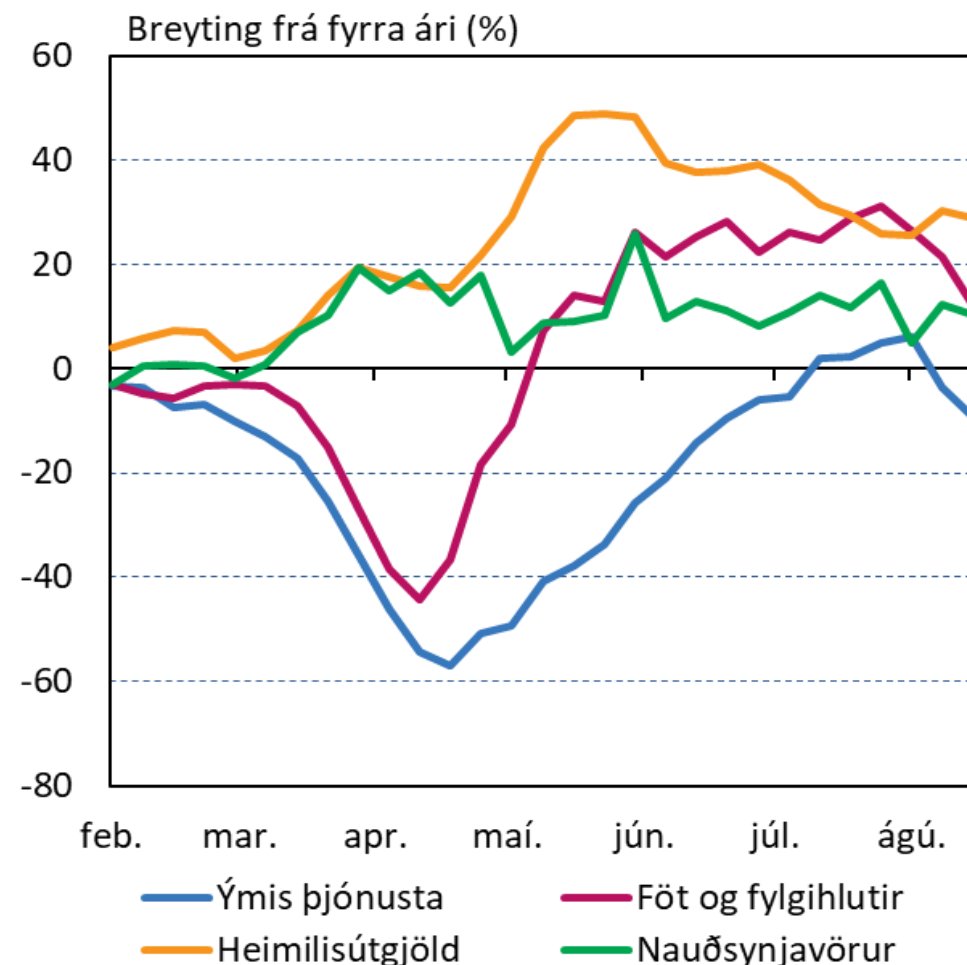
Vísbendingar um viðspyrnu einkaneyslu í sumar

- Farsóttin og sóttvarnaraðgerðir höfðu veruleg áhrif á efnahagssumsvif í mars og apríl
- Umferð dróst verulega saman og útgjöld heimila minnkuðu mikið
- Samdráttur í kortanotkun var mestur um miðjan apríl um 23% en viðsnúningur varð í maí og júní
- Kraftur batans mismikill eftir útgjaldaflökkum

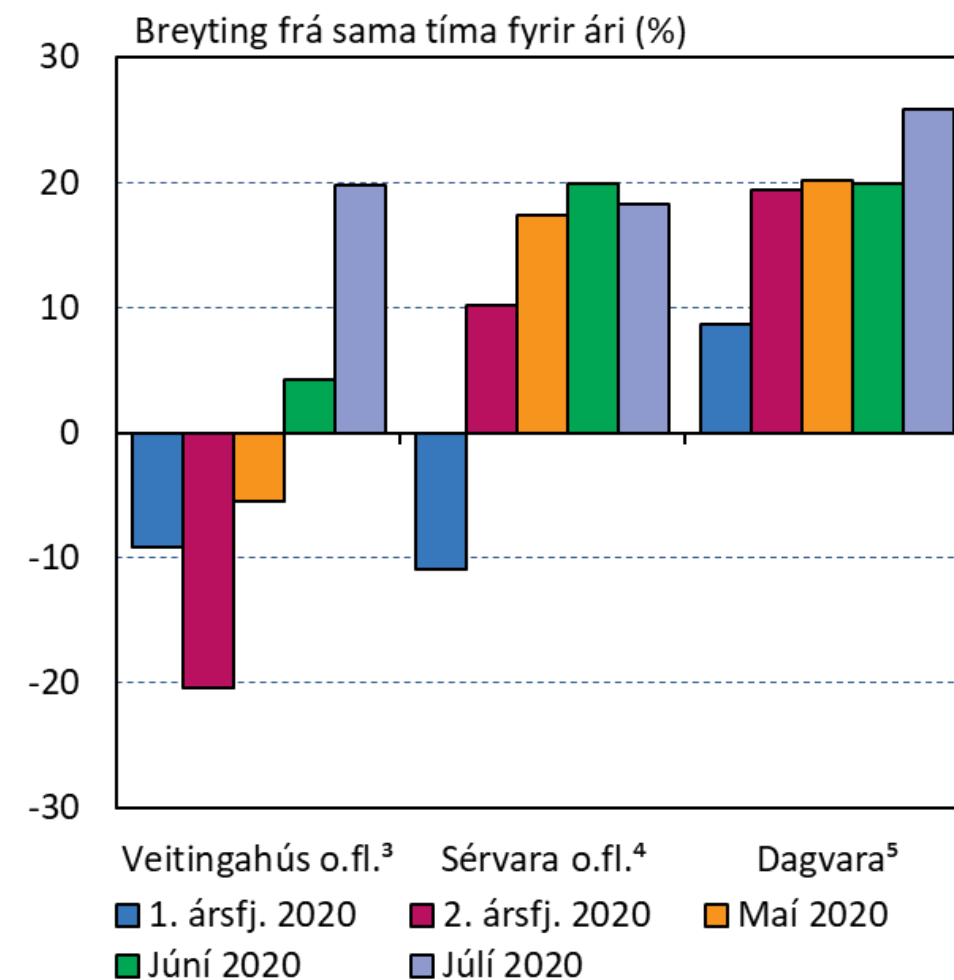
Umferð og kortavelta¹
1. mars - 21. ágúst 2020

Útgjöld heimila eftir útgjaldaflökkum²
1. febrúar - 21. ágúst 2020

Greiðslukortavelta eftir helstu útgjaldaflökkum

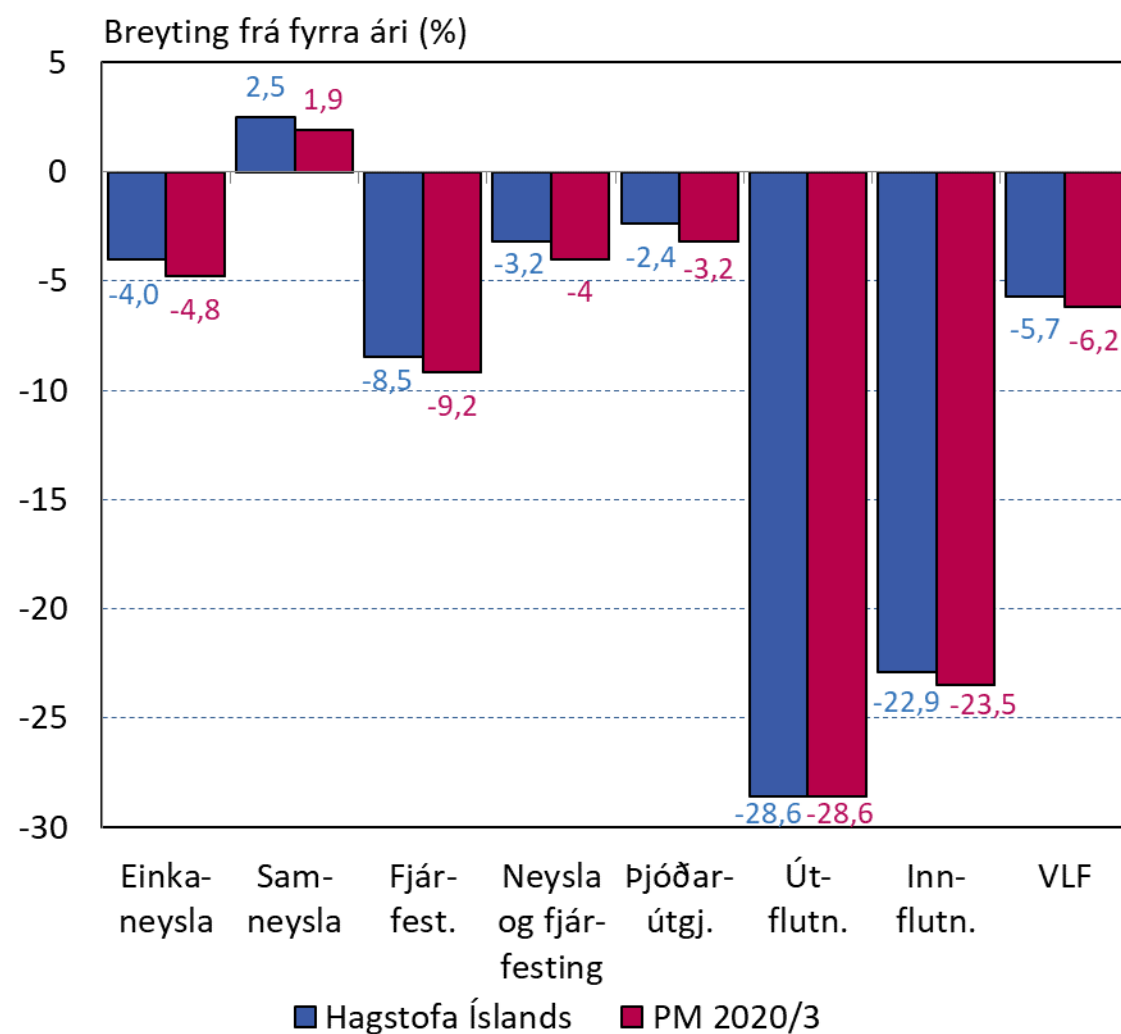
1. Akandi umferð er umferð um Hafnarfjarðarveg sunnan Kópavogslækjar, Reykjanesbraut við Dalveg í Kópavogi og Vesturlandsveg ofan Ártúnsbrekku. Gangandi umferð samkvæmt Apple Mobility Trends. Greiðslukortatölur eru samtala debet- og kreditkorta útgefin af innlendum aðilum. Gangandi umferð breyting frá 13. jan. 2020 en hinar raðirnar breyting frá fyrra ári (umferðargögn 7 daga hreyfanlegt meðaltal en greiðslukortagögn 14 daga hreyfanlegt meðaltal). 2. Ýmis þjónusta á við veitingastaði, leikhús, líkamsræktarstöðvar o.fl. Heimilisútgjöld eiga við kaup á raftækjum, húsgögnum og í byggingavöruverslunum (28 daga hreyfanlegt meðaltal). 3. Veitingahús, gisting, flutningar, pakkaferðir, tollfrjáls verslun, menning og afþreying, snyrting og ýmis persónuleg þjónusta. 4. Raf- og heimilistæki, húsbúnaður, fatnaður, önnur sérvara og ýmis sérhæfð þjónusta. 5. Dagvöruverslun og stórmarkaðir.

Heimildir: Apple Mobility Trends, Hagstofa Íslands, Markaðsvakt Meniga, Rannsóknarsetur verslunarinnar, Vegagerðin, Seðlabanki Íslands.

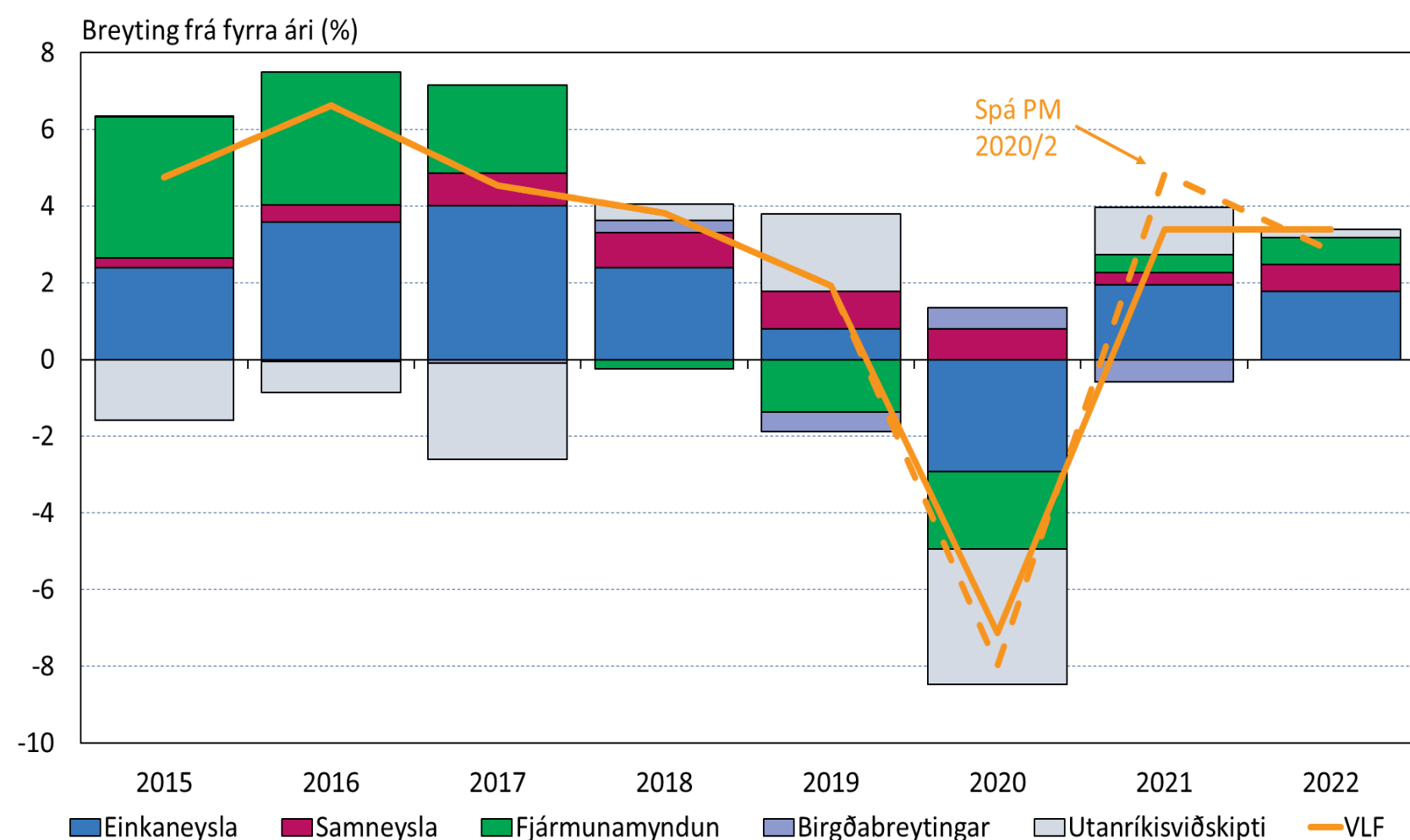
Verulegur samdráttur í ár en minni en talið var

- VLF dróst saman um 9,3% á öðrum ársfjórðungi og 5,7% á fyrri helmingi ársins
- Þar lögðust á sömu sveif 2,4% samdráttur þjóðarútgjalda og 3,3 prósentna neikvætt framlag utanríkisviðskipta
- Neysluútgjöld heimila gáfu ekki eins mikið eftir á fyrri hluta ársins óttast var ...
- ... og því talið að samdrátturinn í ár verði líklega minni 7% í stað 8% í maí

Þjóðhagsreikningar fyrri hluta 2020

Hagvöxtur og framlag undirliða 2015-2022¹

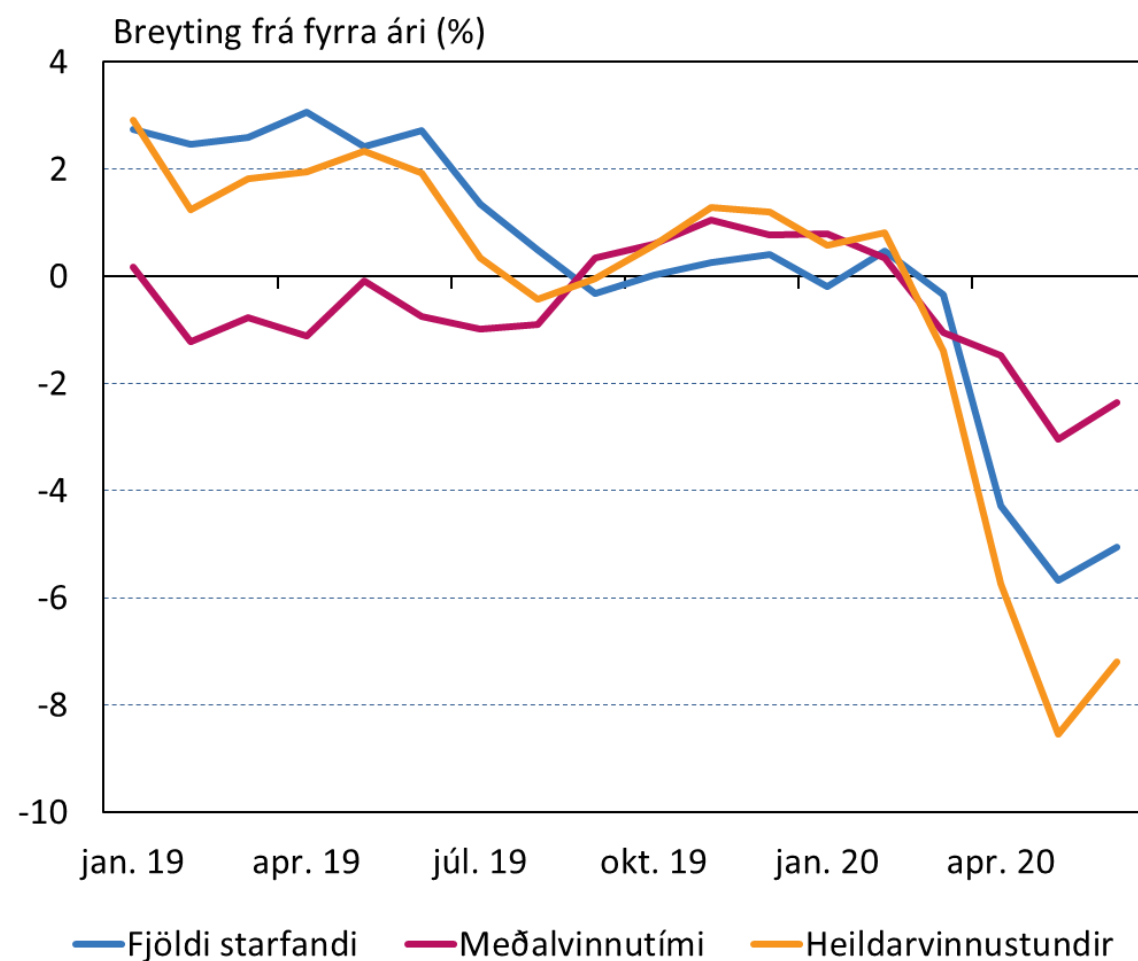
1. Grunnspá Seðlabankans 2020-2022. Brotalína sýnir spá frá PM 2020/2.
Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

Faraldurinn hefur mikil áhrif á vinnumarkaðinn ...

- Samkvæmt VMK fækkaði störfum um 5,1% á Q2 og vinnutími stýttist um 2,3% – 7,2% fækkun heildarvinnustunda sú mesta frá Q3/2009 ... en minni fækkun en spáð maí (en VMK gæti vanmetið fækkun starfa og styttingu vinnutíma)
- Atvinnuþátttaka minnkaði einnig verulega og er í sögulegu lágmarki – fólki utan vinnumarkaðar hefur því fjölgað mikið

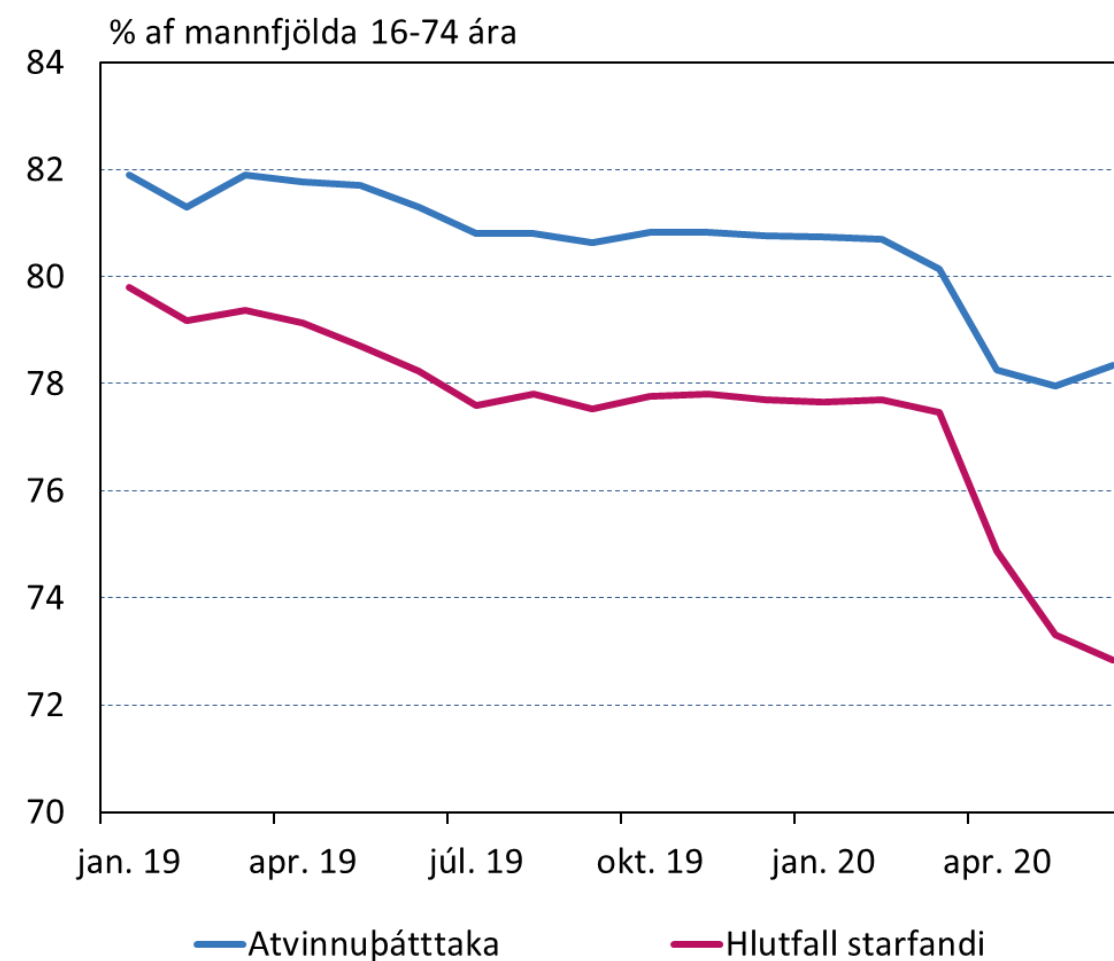
Atvinna og vinnutími¹

Janúar 2019 - júní 2020

Atvinnuþátttaka og hlutfall starfandi²

Janúar 2019 - júní 2020

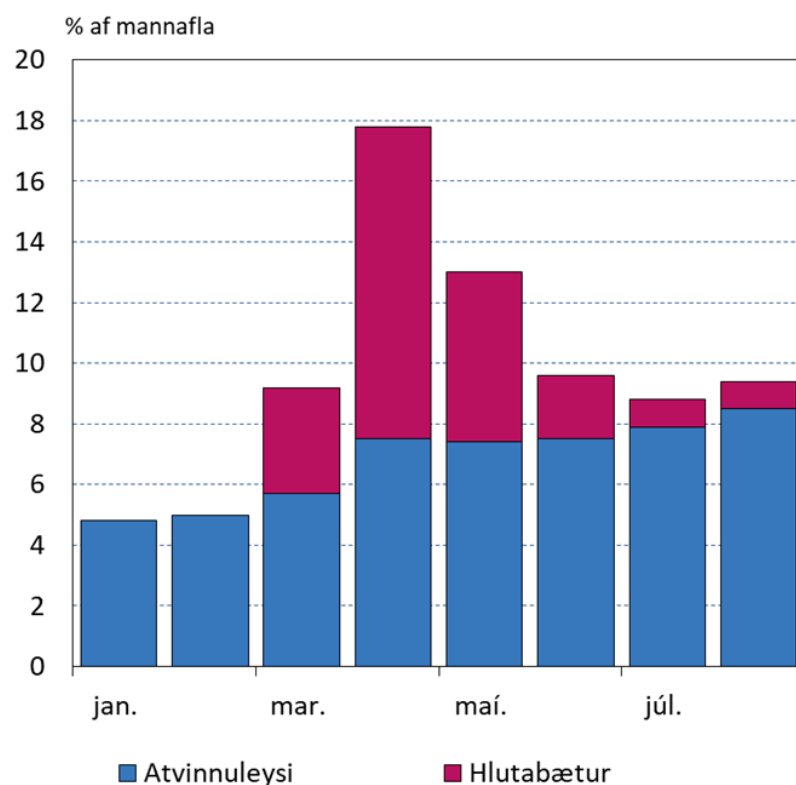
1. Þriggja mánaða hreyfanlegt meðaltal. 2. Árstíðarleiðrétt þriggja mánaða hreyfanlegt meðaltal.
 Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

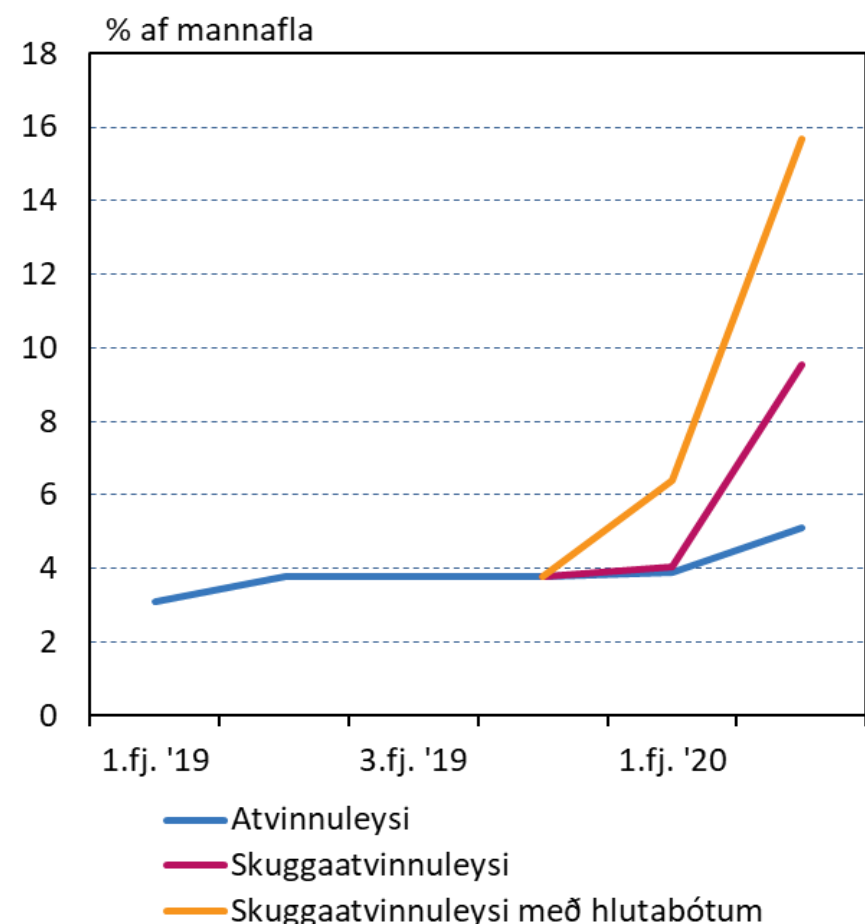
... og atvinnuleysi hefur aukist mikið

- Atvinnuleysi aukist hratt og var 6,8% á Q2 skv. VMK (5,1% árstíðarleiðrétt) en skráð atvinnuleysi var komið í 8,5% (9,4%) í ágúst
- Atvinnuleysi hefði aukist enn meira ef hluti þeirra sem misstu vinnu hefðu ekki horfið af vinnumarkaði og ef ekki hefði komið til hlutabótaleiðar stjórnvalda
- Talið að atvinnuleysi nái hámarki í 10% í lok árs en 7,2% að meðaltali á árinu öllu

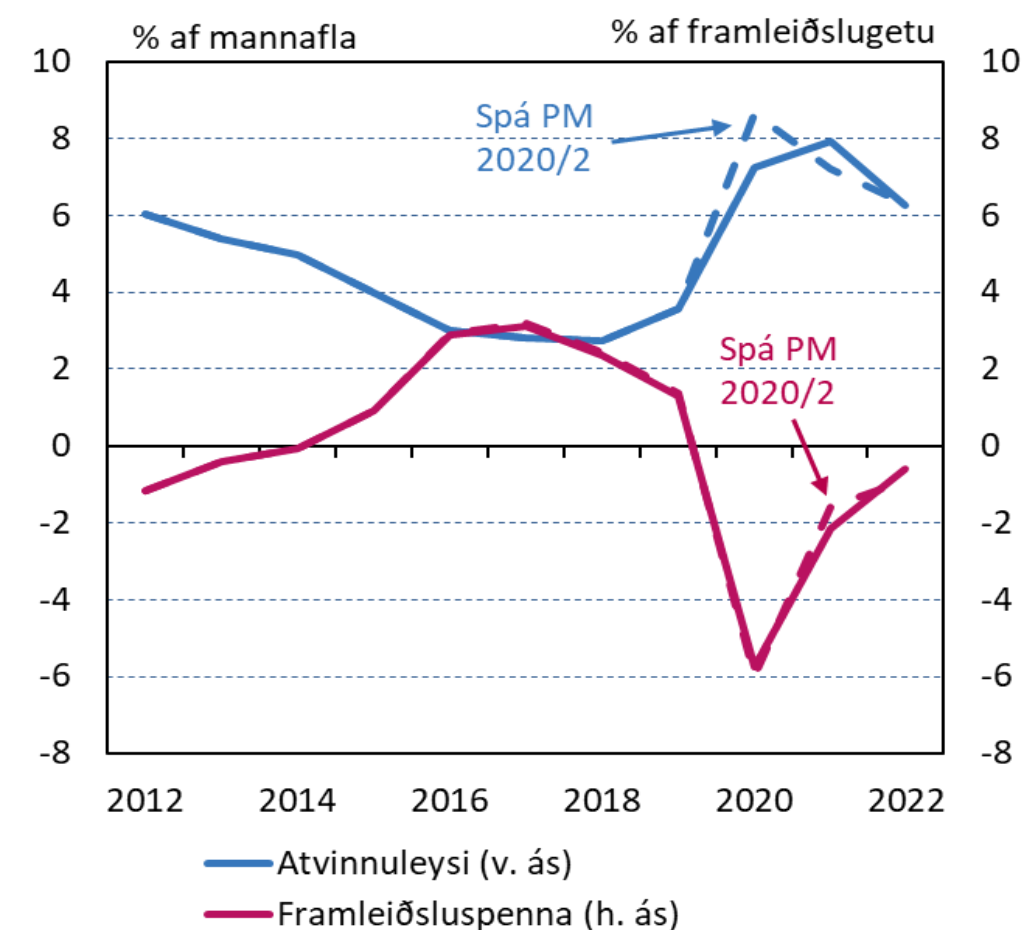
Skráð atvinnuleysi
Janúar - júlí 2020

Atvinnuleysi og "skuggaatvinnuleysi"¹
1. ársfj. 2019 - 2. ársfj. 2020

Atvinnuleysi og framleiðsluspenna 2012-2022²

1. Skuggaatvinnuleysi tekur einnig tillit til þeirra sem mælast utan vinnumarkaðar og skuggaatvinnuleysi með hlutabótum bætir við fjölda á hlutabótum margfaldað með bótahlutfalli. Árstíðarleiðréttar tölur. 2. Grunnspá Seðlabankans 2020-2022. Brotalínur sýna spá frá PM 2020/2.

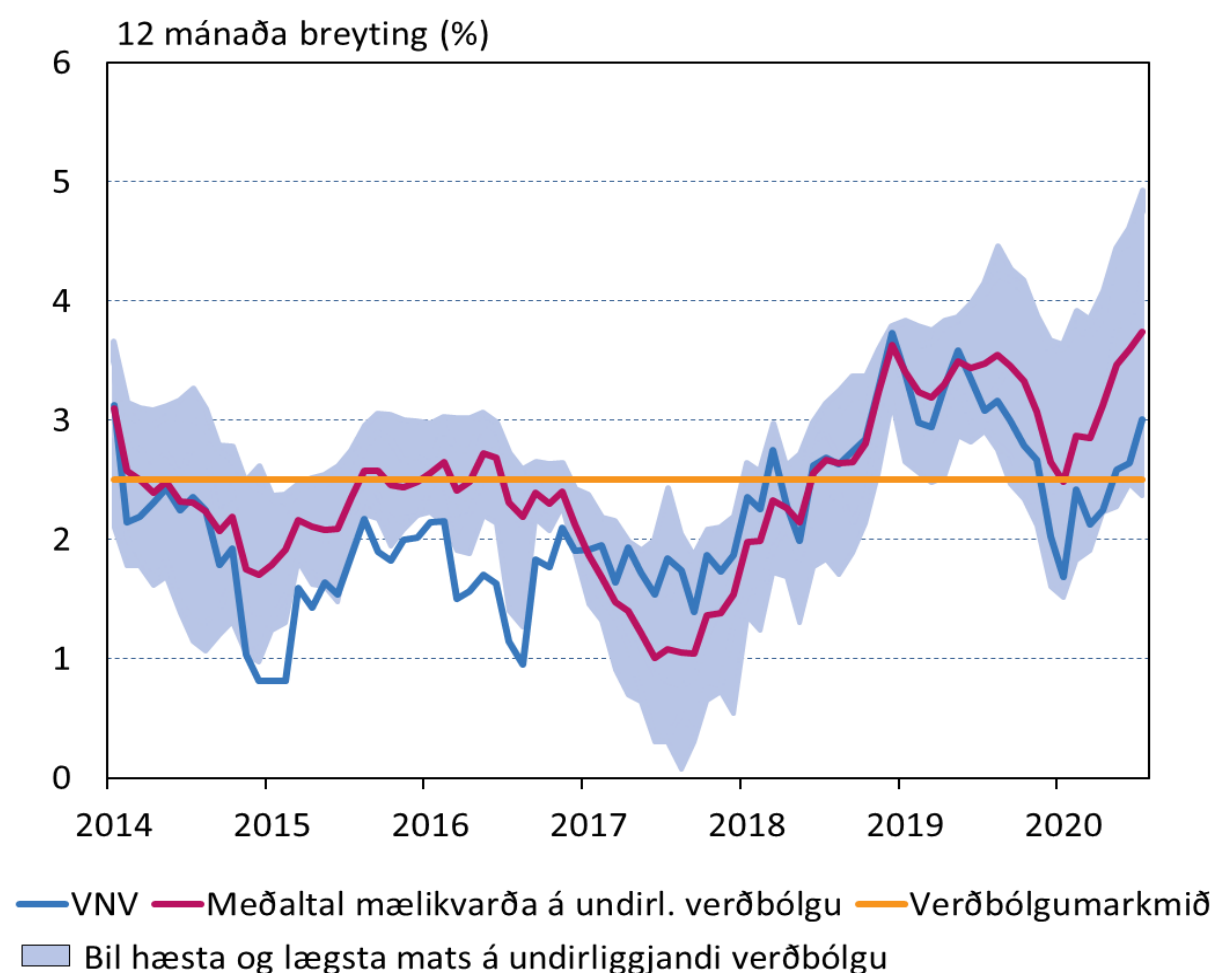
Heimildir: Hagstofa Íslands, Vinnumálastofnun, Seðlabanki Íslands.

Verðbólga hefur aukist á ný ...

- Verðbólga mældist 2,5% á Q2 en var komin í 3,2% í ágúst – undirliggjandi verðbólga er meiri og var 3,9% í ágúst (þar vega m.a. minni áhrif lækkunar bensínverðs og raunvaxtakostnaðar húsnæðislána)
- Nokkur hækkun vörutegunda sem eftirspurn jókst eftir í sóttvarnaraðgerðum
- En hækkun innfluttrar vöru vegur þyngst

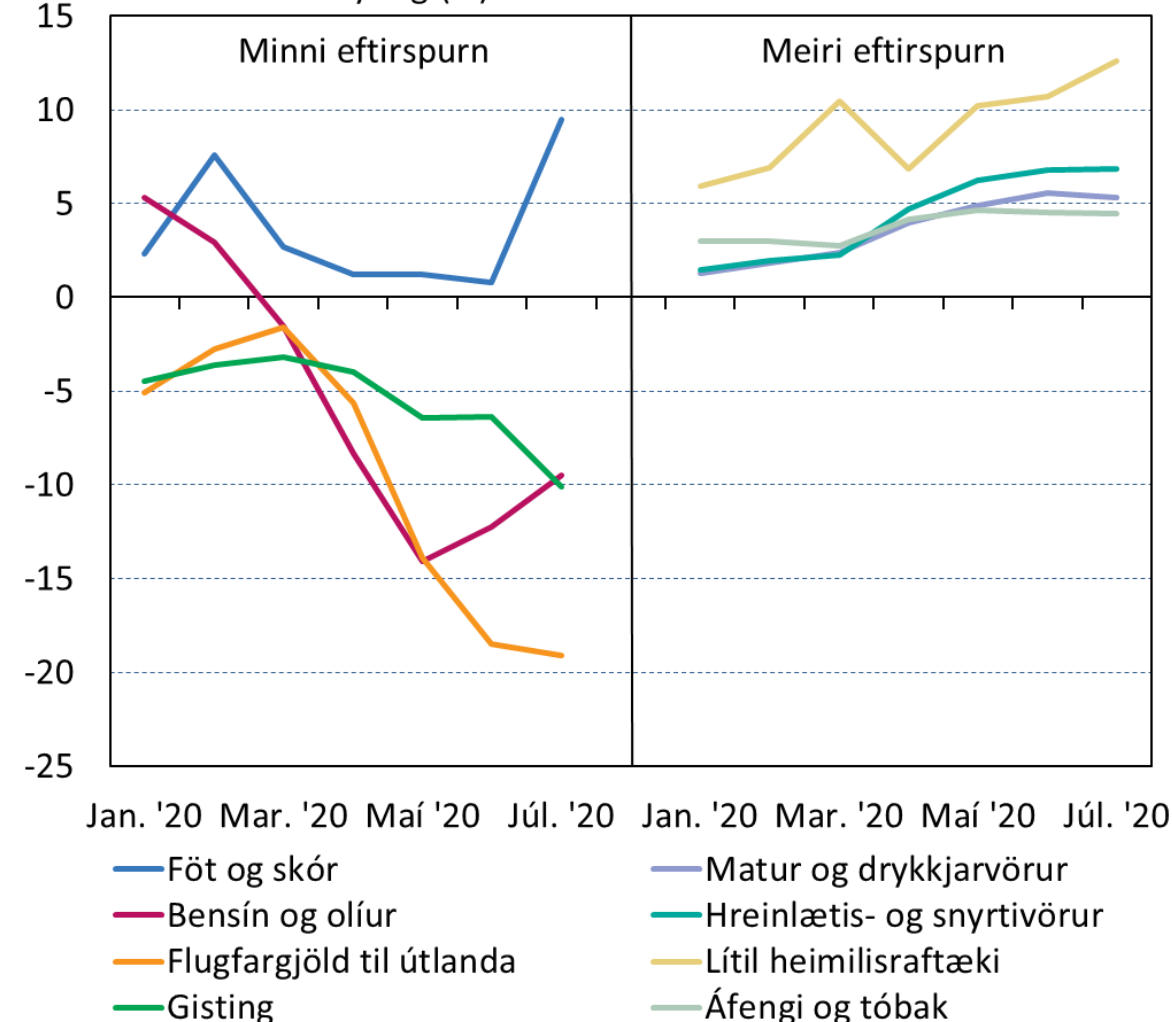
Mæld og undirliggjandi verðbólga¹

Janúar 2014 - júlí 2020

Áhrif COVID-19 á verð ólíkra undirliða vísitölu neysluverðs²

12 mánaða breyting (%)

1. Undirliggjandi verðbólga er mæld með kjarnavísitölu (áhrif óbeinna skatta, sveiflukenndra matvöruliða, bensíns, opinberrar þjónustu og raunvaxtakostnaðar húsnæðislána eru undanskilin) og tölfræðilegum mælikvörðum (vegið miðgildi, klippt meðaltal, kvikt þáttalíkan og sameiginlegur þáttur VNV). 2. Valdir undirliðir. Flugfargjöld til útlanda og lítil heimilisraftæki eru 3 mánaða hreyfanlegt meðaltal.

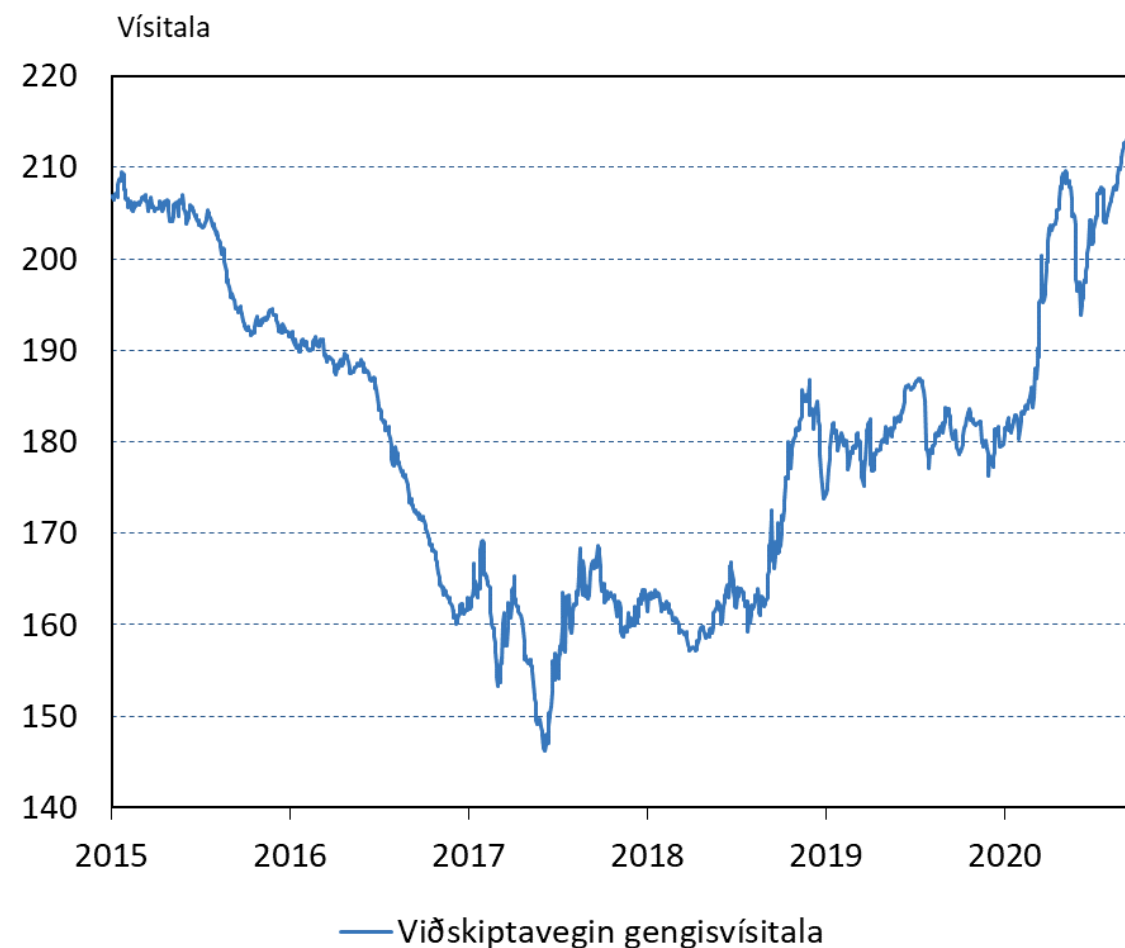
Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

... í kjölfar lækkunar ISK en kjölfesta væntinga heldur

- Gengi ISK tók að lækka í lok febrúar þegar faraldur brast á: hafði lækkað um 12% snemma í maí en hækkaði á ný er leið á maí en lækkaði aftur í sumar
- Er nú 11,5% lægra en í lok febrúar og 13% lægra en fyrir ári
- Þrátt fyrir þetta eru verðbólguvæntingar á alla mælikvarða ýmist óbreyttar eða lægri en fyrir ári og við markmið á flesta þeirra

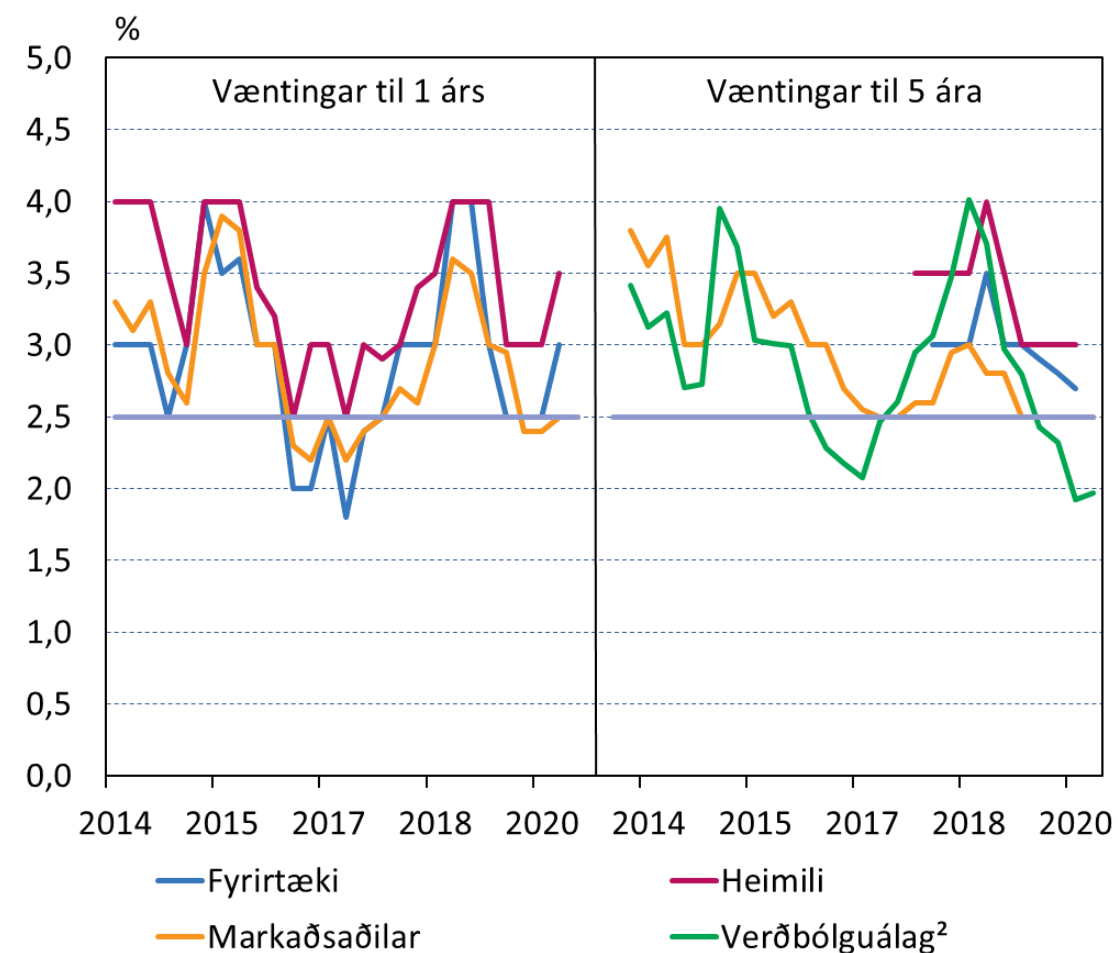
Gengi krónunnar¹

2. janúar 2015 - 10. sept. 2020

Verðbólguvæntingar

1. ársfj. 2014 - 3. ársfj. 2020

1. Verð erlendra gjaldmiðla í krónum (þröng viðskiptavog). 2. Nýjasta gildið er meðaltal daglegra gilda frá 1. júlí til 21. ágúst 2020.

Heimildir: Gallup, Seðlabanki Íslands.

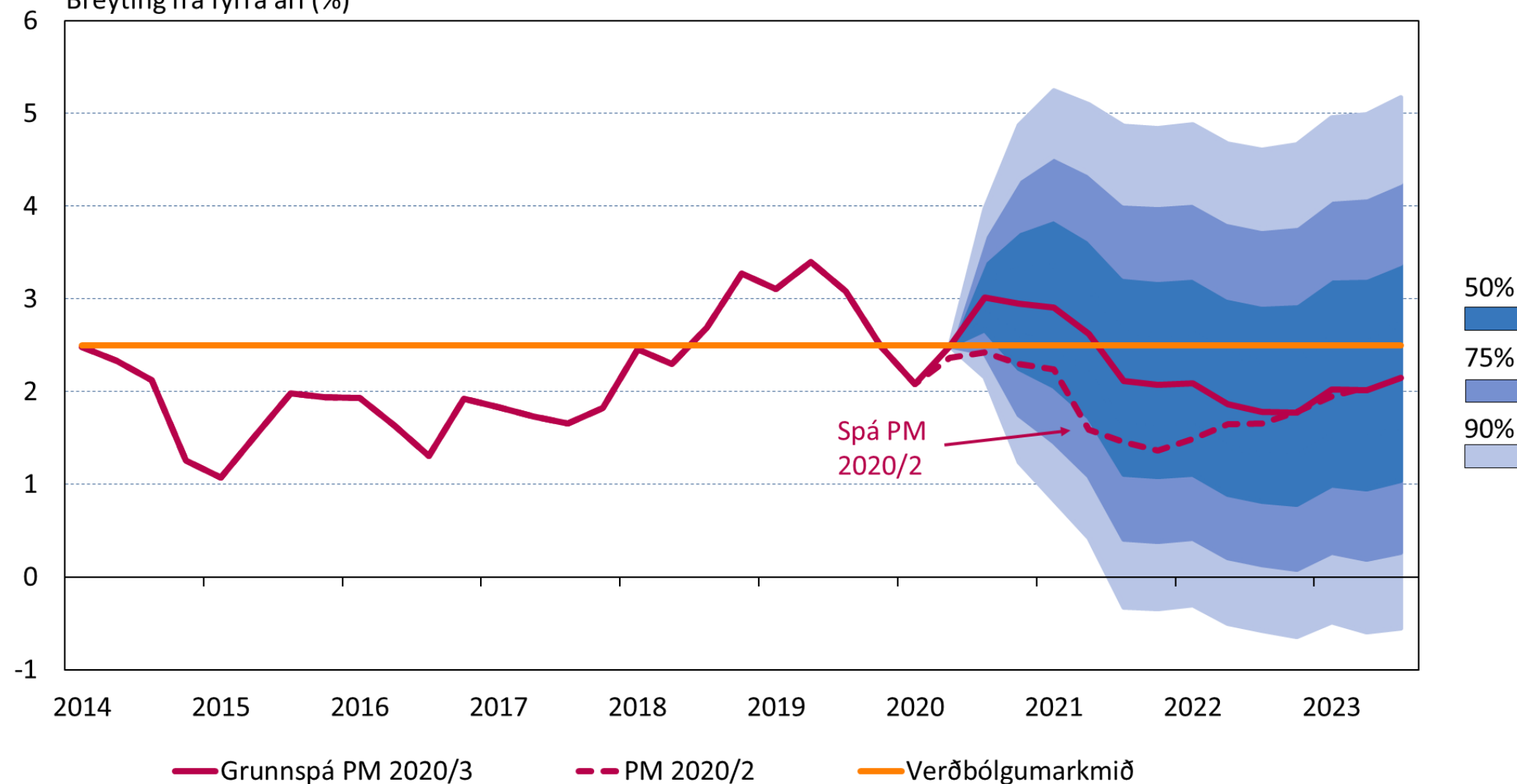
Meiri verðbólga fram á næsta ár en spáð var í maí

- Spáð að verðbólga verði um 3% út árið en taki síðan smám saman að hjaðna og verði um 2% á seinni hluta tímabilsins
- Mikill slaki í þjóðarbúinu og lítil alþjóðleg verðbólga geri það að verkum að hún hjaðnar snemma á næsta ári þegar áhrif gengislækkunarinnar hafa fjarað út

Verðbólguspá og óvissumat

1. ársfj. 2014 - 3. ársfj. 2023

Breyting frá fyrra ári (%)

Ágústspá Seðlabankans í hnotskurn

COVID-19
veldur usla í
heims-
búskapnum

Gríðarlegt högg
fyrir fluggeirann
og ferða-
þjónustu hér á
landi

Eftir mikinn
samdrátt í vor
jókst einka-
neyslan töluvert
í sumar

Horfur á minni
efnahags-
samdrætti í ár
en spáð var í
maí

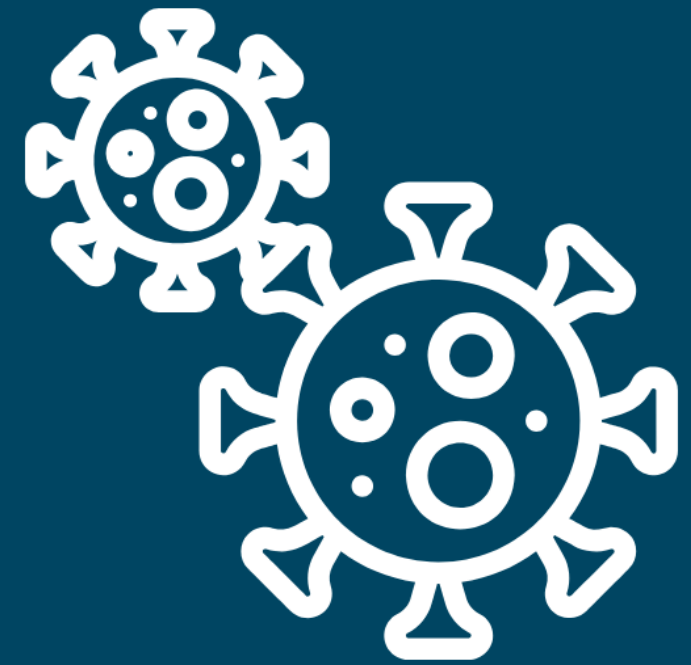
Mikil fækkun
starfa og
atvinnuleysi í
sögulegar hæðir

Verðbólga
hefur heldur
aukist og verður
meiri en spáð
var í maí

Aðgerðir vegna COVID-19

Aðgerðir Seðlabankans

Vextir hafa
verið lækkaðir

Aðgangur
lánastofnana að
lausafé hefur
verið aukinn

Kaup hafin á
ríkisskuldabréfum

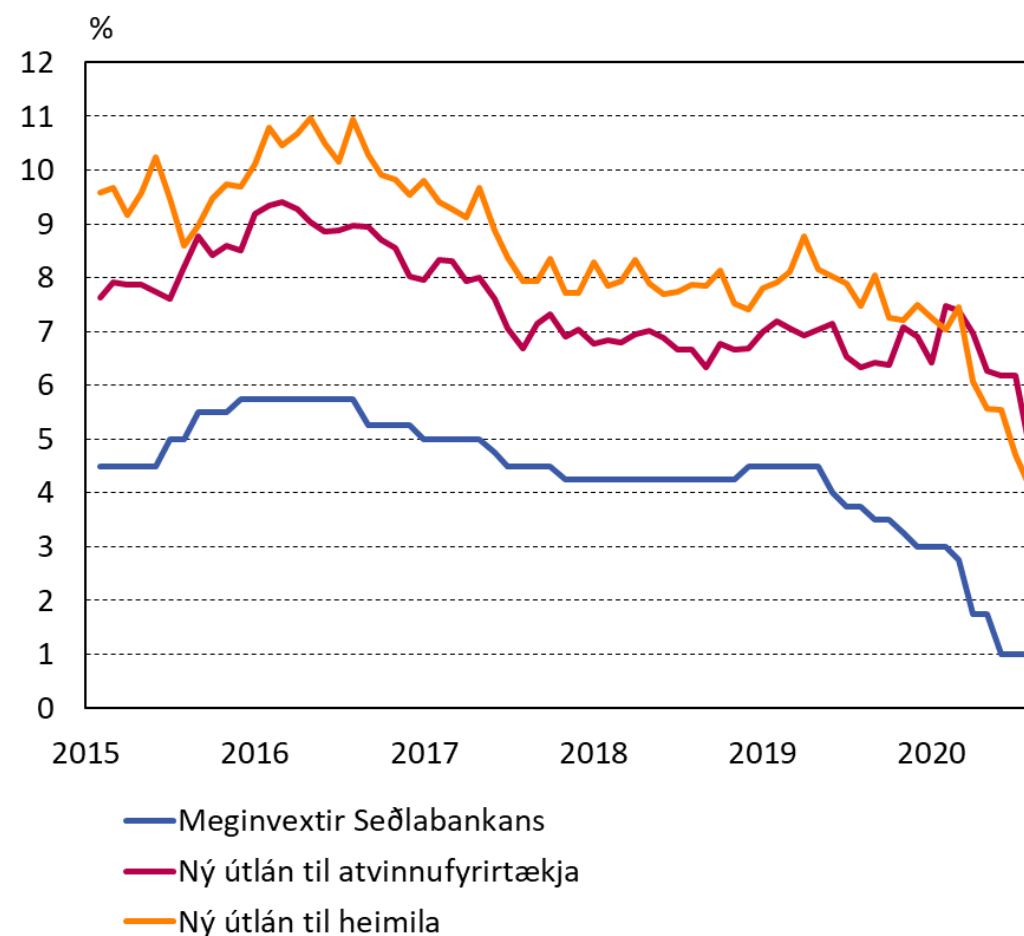

Gjaldeyris-
inngripum verið
beitt í samræmi
við stefnu
bankans

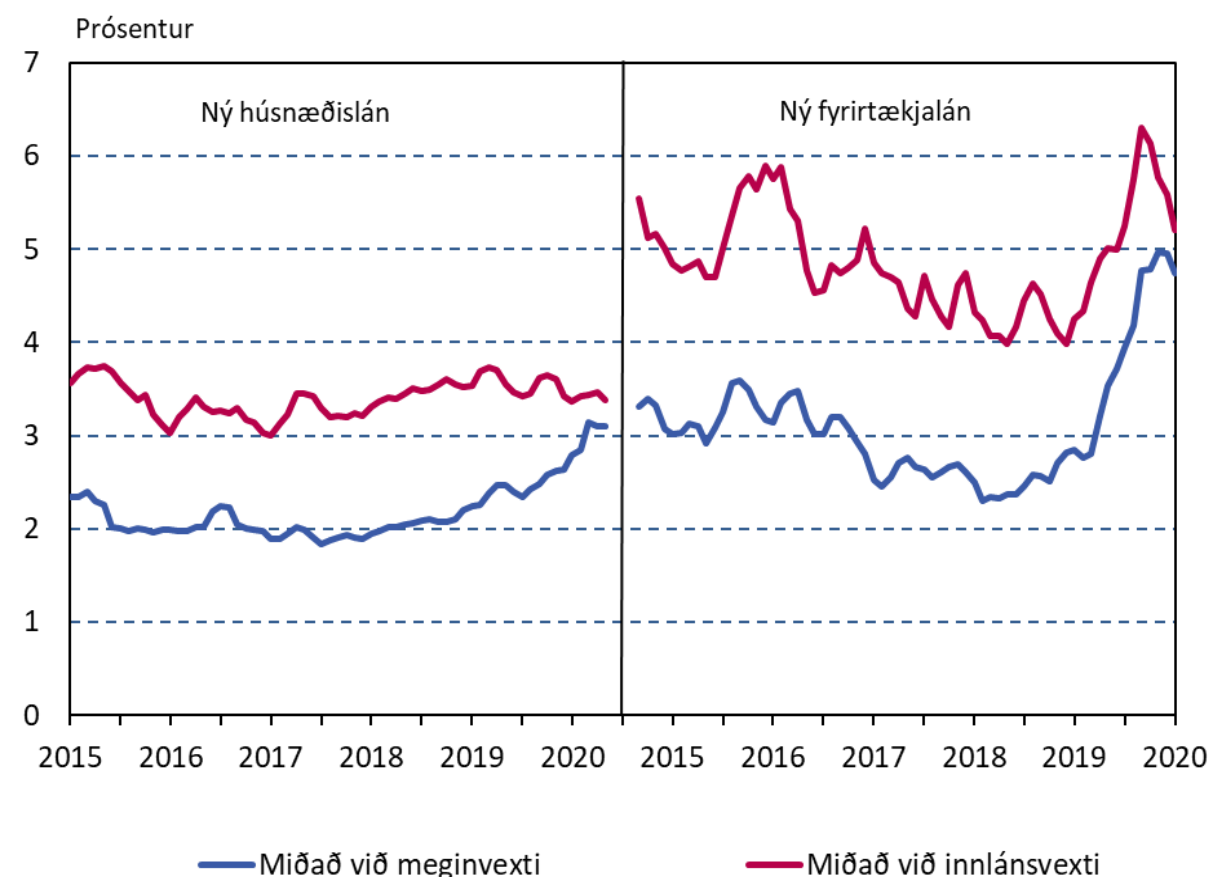
Miðlun peningastefnunnar

- Lánakjör heimila hafa batnað í takt við lækkun vaxta Seðlabankans
- Vaxtaálag á ný fyrirtækjalán tók að hækka í fyrra ...
- ... en virðist mögulega hafa náð hámarki

Meginvextir og vextir óverðtryggðra útlána¹
Janúar 2015 - júlí 2020

Vaxtaálag á útlánum²
Mars 2015 - júlí 2020

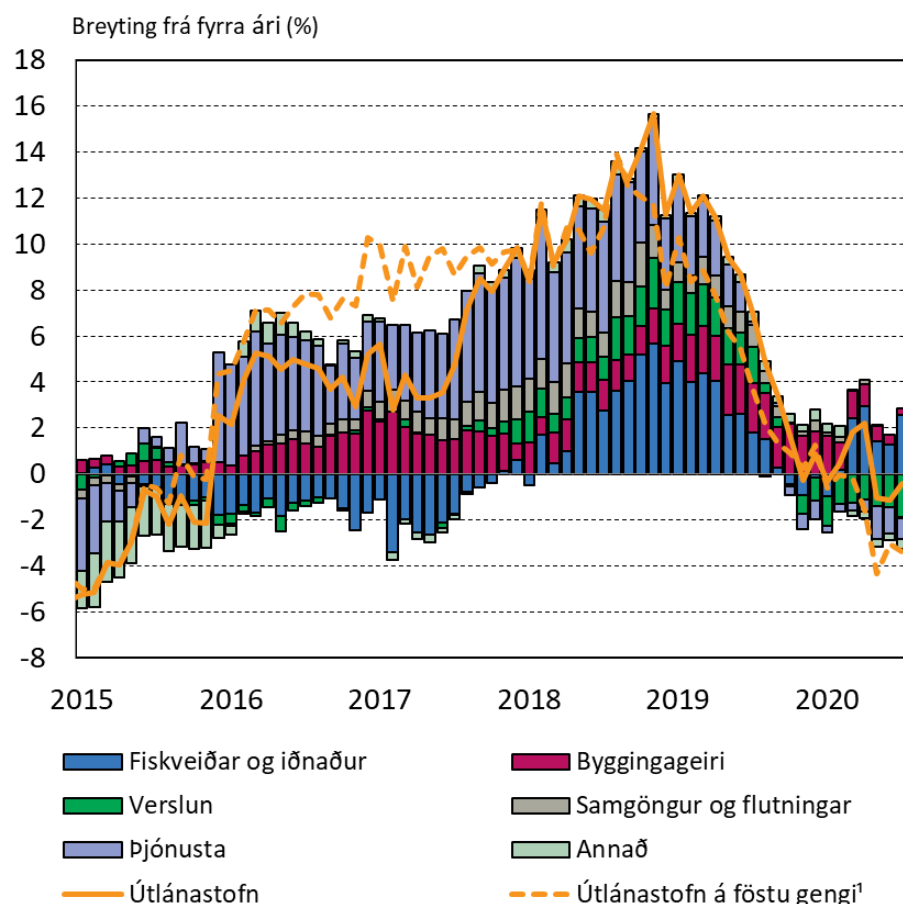

1. Vegnir meðalvextir á óverðtryggðum útlánum stóru viðskiptabankanna þriggja. 2. Mismunur á vegnum meðalvöxtum á óverðtryggðum útlánum stóru viðskiptabankanna þriggja og meginvöxtum Seðlabankans annars vegar og vegnum meðalvöxtum á nýjum innlánnum hins vegar. Þriggja mánaða hreyfanleg meðaltöl. Nýjustu tölur eru bráðabirgðatölur.
Heimild: Seðlabanki Íslands..

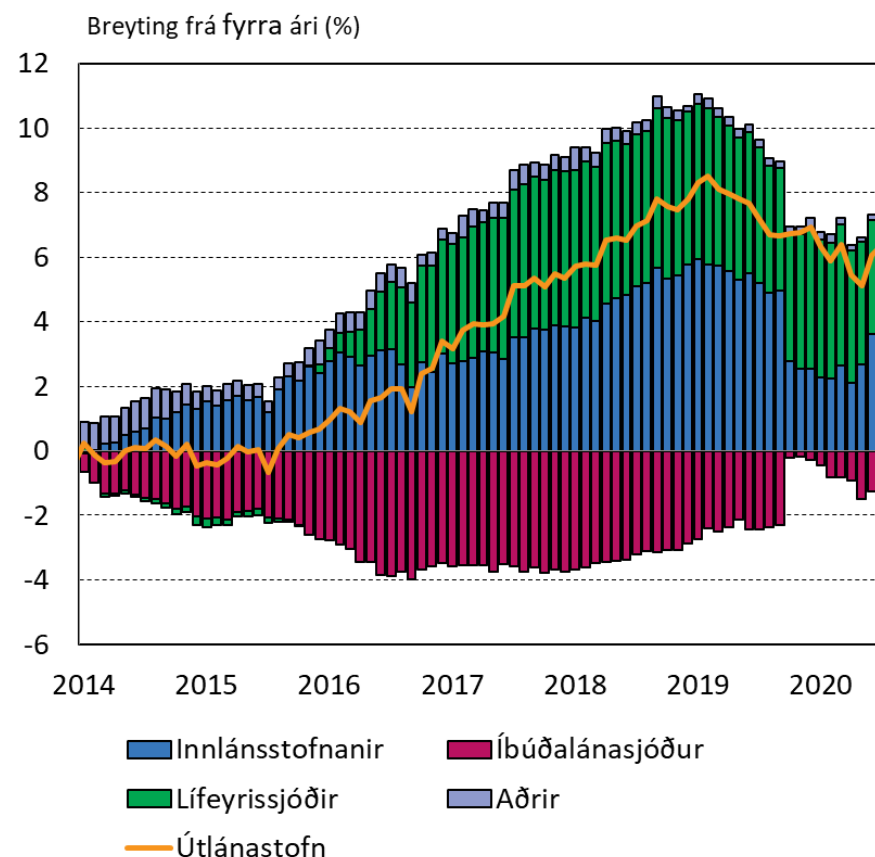
Miðlun peningastefnunnar

- Hratt dregið úr vexti útlána til fyrirtækja sl 2 ár og hann verið að meðaltali 0.3% það sem af er ári
- Útlánavöxtur til heimila hefur haldist í kringum 5%
- Heimilin hafa endurfjármagnað íbúðalán sín

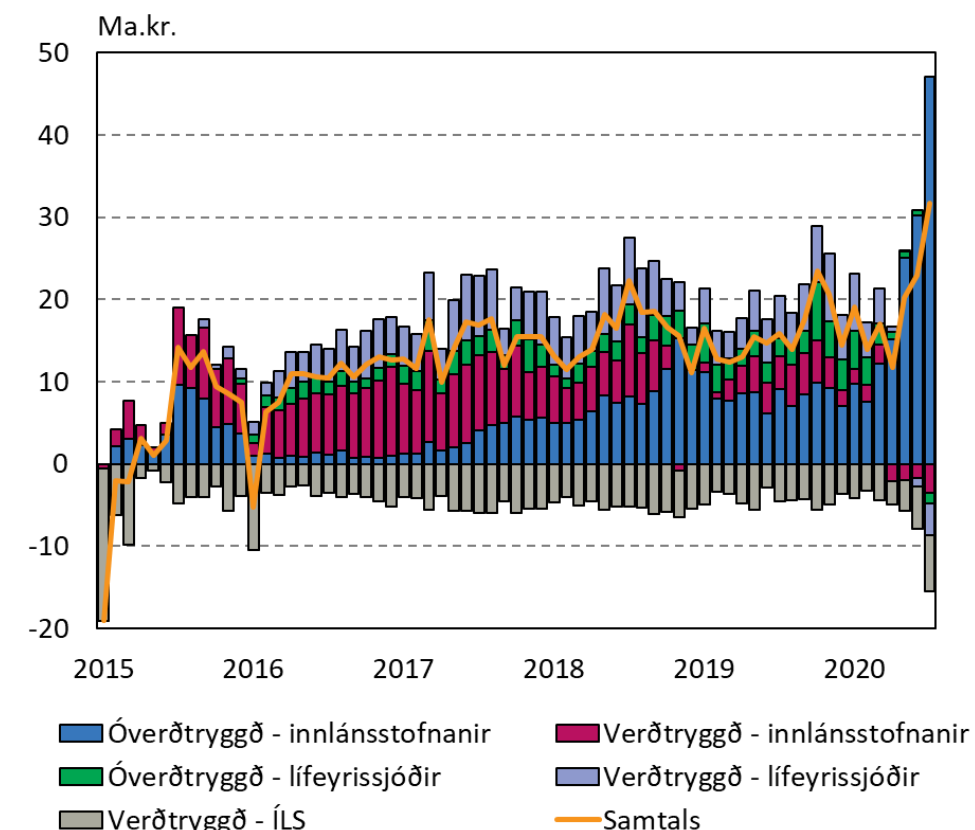
Útlán lánakerfis til atvinnufyrirtækja
Janúar 2015 - júlí 2020

Útlán lánakerfis til heimila²
Janúar 2014 - júlí 2020

Hrein ný útlán innlánsstofnana, lífeyrissjóða og ÍLS
til heimila³
Janúar 2015 - júlí 2020

1. Stofn útlána í erlendum gjaldmiðli er reiknaður miðað við vísitölu meðalgengis. 2. Leiðrétt fyrir endurflokkun og skuldalækkunaraðgerðum stjórnvalda. 3. Hrein ný útlán samanstanda af nýjum útlánnum að frádregnum umfram- og uppgreiðslum eldri lána. Tölur yfir ný útlán lífeyrissjóðanna ná frá september 2015.

Heimild: Seðlabanki Íslands.

Aðrar aðgerðir

- Seðlabankinn **hvatti lífeyrissjóði til þess að draga úr kaupum á erlendum gjaldeyri** til að fjármagna erlenda fjárfestingu þangað til að um hægðist
- Seðlabankinn hefur beint þeim tilmælum til stjórna fjármálafyrirtækja að **nýta ekki bættu lausafjárstöðu og minni eiginfjárkröfur til arðgreiðslna**
- Breyting að innlánsstofnunum einum er heimilt að eiga innlánsreikning í Seðlabankanum. Við það færðust **innstæður ýmissa annarra fjármálafyrirtækja og ríkisstofnana út í fjármálakerfið** sem styrkir lausafjárstöðu innlánsstofnana og miðlun peningastefnunnar
- Seðlabankinn hefur **tryggt sér aðgang að sérstökum tímabundnum endurhverfum viðskiptaglugga bandaríska seðlabankans** þar sem hann hefur aðgang að lausafé í Bandaríkjadöllum gegn veði í bandarískum ríkisverðbréfum úr gjaldeyrisforða bankans

Enn eru til sóknarfæri fyrir peningastefnuna

Svigrúm til að
lækka
meginvexti sem
eru 1%

Áframhaldandi
gjaldeyrisinngrip til
að draga úr
óhóflegum
sveiflum

Ríkisskuldabréfakaup
í samræmi við þróun
framboðs ríkisbréfa
og ávöxtunarkröfu